

JUGOSLOVANSKI OBRITNIK

GLASILO „JUGOSLOVANSKE OBRTNE ZVEZE“ V LJUBLJANI

List izhaja enkrat na mesec, in sicer 15. vsakega meseca, ter stane za celo leto

24 K, za pol leta 12 K, posamezna številka velja 2 K. — Inserati po dogovoru. — Roko-

pisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Pražakova ulica šte. 3.

Dobrote centralizma.

Tako opetovano rabljena in oboževana beseda, kot centralizem, pač ni nobena. Kakšne dobrote nam pa ta centralizem donaja, nas pač predobro pouči dogodek, objavljen v »Obrtnem Vestniku« od 2. maja t. l. Notica pod naslovom: »Tako se podpira obrtnike« se glasi dobesedno:

»Gospodarsko-finančni komite ministrov je dne 22. sept. 1920 sklenil odločbo, s katero se naj obrtnikom in obrtniškim družbam olajša uvoz nekaterih izdelkov, polizdelkov in surovin. Kako se ta naredba uporablja v korist obrtništva praktično, nam dokazuje sledeči gotovo zanimivi slučaj: Neka obrtniška korporacija je baš z ozirom na gornjo določbo nakupila v inozemstvu (v Nemčiji) meseca septembra 1920 za dva vagona pločevine. Blago je dospelo v Celje prve dni decembra. Pločevino je dotična korporacija kakor tudi carinarna sama smatrala za polizdelek in si zaradi tega preskrbela vse potrebne listine od trgovske in obrtniške zbornice ter oddelka ministrstva trgovine in industrije v Ljubljani, ki jih predpisuje gornja naredba, in vložila prošnjo za oprostitev plačila carine. Da ne bi bilo treba preveč stojnine, se je z veliko muko doseglo dovoljenje, da zadruga izloži vso pločevino v privatnem skladišču združnega predstojnika, katero je carinarna zapečatila. Po večkratnih urgencah in intervencijah se je končno dosegel odlok Generalne direkcije carin od 2. februarja 1921, C. br. 3943, s katerimi se je izreklo, »da se pločevina ne može smatrati kao polupreradjevina ter se prema tome ne može dati slobodno od carine«. Končno je prišla zadruga dne 21. marca 1921 v srečni položaj, da je smela proti plačilu carine po maksimalni tarifi in ležarine v skupnem znesku nad 55.000 K prevzeti. Med tem je pa cena pločevini hudo padla, tako da bo zadruga

primorana taisto oddati z ogromno zgubo. Posebno zanimivo je pri tem vprašanje, kot kaj se naj pločevina smatra, če ni »polupreradjevina«. Zanimivo je nadalje tudi to, da je morala zadruga za to, da je združni načelnik imel skozi štiri mesece svoje skladišče od carinarne zapečateno, ker je tam deponiral nezacarinjeno pločevino, plačati nad 12.000 K ležarine carinarni. Ali je ta ležarina namenjena lastniku skladišča, še ne vemo in pričakujemo slični račun za vse slučaje še od njega, da bo zadruga, ki je ustanovljena za podpiranje male obrti, ja sigurnejše ugonobljena. Doživeli smo že mnogo birokratske mrdrosti, ta slučaj pa je vendar le edini svoje vrste.«

Vidi se torej, da je bila pločevina pri dveh uradih različno kvalificirana. Če bi se bilo blago spoznalo takoj pri prvi instanci kot »ne-polupreradjevina«, ali če se vprašanje ne bi moralo rešiti šele v oddaljenem Belgradu, bi bila zadruga imela veliko manj izgube, kot jo je imela sicer. O, srečni centralizem, ko bo vsaka prošnja in vsako vprašanje moralo romati v državno prestolico! Tam ležalo morda tedne in tedne nerešeno in šele potem priromalo nazaj, morda nerešeno. In ta centralizem so naši politični nasprotniki povzdigovali pred volitvami kot praporvodnika, na Belgrad kazali kot na obljubljeno deželo. Da, pot, ki bo peljala v Belgrad, bo posuta s cveticami in medom, toda ne za nižje sloje, pač pa za nekatere — kričače, bankirje in denarne mogotce. Nižji sloji bodo pa morali plačevati od svojih žuljev, od svojih potnih srag, ki so jim tekle po uvelem in nagubančenem licu pri trudapolnem in napornem delu. A kaj briga mogotca tlačeni trpin, kaj mu mar beda slednjega, kaj njegovi zdihi in joki, kaj kričanje lačnih otrok, skoro nagih, zamazanih, zanemarjenih? Nič in zopet nič! On bo užival, njegova družina bo udobno živela in oni, ki so ga spravili do uglednih

mest, naj sami gledajo kako se bodo prerili skozi življenje. Saj on bo daleč od doma, on bo korakal po poti, kjer se cedi med... In naše ljudstvo po deželi se je pri zadnjih volitvah vsaj po nekaterih krajih še dalo zapeljati po sladkih besedah liberalnih mogotcev. Ljudstvo, verujoče v besede, češ, gre tu le za občine kot take, si je marsikje izbralo za svoje zastopnike starokopitneže. Ko se bodo pa pokazali sadovi ne le posameznih občin, temveč celokupnosti, bo zdihovalo: Mi smo imeli v naših rokah rezultat sodbe, a smo se prostovoljno in v našo škodo obsodili.

Minister saobračaja V. Janković je bil izdal naredbo, da bi se bila morala vsa postajna imena napisati v cirilici in latinici. — V Srbiji sami se je ta naredba izvedla na ta način, da so imena napisana v cirilici in v francoskem jeziku z latinico. Recimo, da pride kak Slovenec v Srbijo, ki ne bi znal brati cirilico; kaj mu pomaga napis z latinico, če pa francoskega jezika ne razume. Tako je ponovno dokazana enakopravnost srbskega-hrvaškega in slovenskega jezika, seveda v centralističnem pojmovanju.

Finančno ministrstvo je odredilo, da se oprostijo plačevanja 50 odstotkov od fakturne vrednosti blaga iz Nemčije sledeči predmeti: 1. vse vrste strojev in aparatov za industrijske in obrtniške potrebe, strojni deli, strojne in vodovodne cevi ter poljedelske oprave in orodje; 2. vse vrste anilinskih barv; 3. vse vrste zdravil, in 4. vse vrste kemikalij. Carinarnice so že prejele potrebna navodila. — Da so se poljedelski in industrijski stroji, barve in zdravila, ki jih ne moremo dobivati od drugod cenejše nego iz Nemčije, oprostila 50 odstotnega povišanja carine, je čisto prav. Popolnoma neumevno pa je, zakaj finančno ministrstvo kljub prošnjam knjigarjev noče izvzeti od nadtakse tudi knjig. Knjige niso noben luksuz, kakor morebiti mislijo pri finančnem ministrstvu, ampak neob-

hodni pripomoček za našo strok. izobrazbo. Zakaj bi ravno tisti, ki se pečajo z duševnim delom, morali pomagati, da se izvedejo reparacije, ki bodo donesle ogromne milijarje dobička ententinemu velekapitalu? Že danes se v Parizu medseboj prepirajo, kako bi se nemške devize ugodneje razprodajale in izrabile. Pozivamo finančno ministrstvo, naj tudi knjige oprostí nadtakse, saj mora samo imeti toliko kulture čuta, da ne bo morebiti knjig prištevalo k takim predmetom kakor so zobne ščetke ali pa saksonski porcelan.

Pred nedolгим časom se je dogodilo, da so stare znamke kar čez noč propadle. Da je pri tem preprosto ljudstvo precej trpelo, no zato se naša centralna vlada pač ni preveč brigala. — Istotako čez noč je bil neveljaven avstrijski kovani denar (sedaj je zopet veljaven). Koliko ljudi in največ preprostih, je kratko malo pometalo denar, češ, saj ni za nič. Tako se zapravlja ljudsko premoženje, tako se prakticira centralizem na račun nižjih slojev.

Povedali smo samo par zgledov, ki dovolj jasno kažejo, kam nas je privedla današnja državna politika, kam »prijatelji« slovenskega ljudstva. Toda že so se jim začela tla rušiti na krmilu. Vodstvo pa bodo prepustili ljudem, ki sočustvujejo z ljudstvom. Časi se bodo izpremenili in za to novo dobo se moramo pripraviti, da bomo nastopili složno in odločno.

Cenjene naročnike, ki niso še poravnali naročnine, prosimo, da to nemudoma store. Izdatki so veliki in se morajo sproti pokrивati. Storite vsak svojo dolžnost!

Miška se je ujela.

Dolgo je glodala, motila in vznemirjala, delala veliko škodo pri obrtnikih, ki imajo več mehkega lesa in pri trgovcih, ki imajo zalogo dobre in lepe moke. Tudi čevljev pod posteljo ni pustila pri miru. Škoda se je delala kar naprej in nevarnost je bila velika, da se podraži les in hišna oprava, moka in obutev. »Kakšna pošast je to, ki nam dela tako škodo,« so se ljudje povpraševali in nastavljali so velike in majhne pasti; take na novo kupljene v Kranju in take, ki so ostale še od pred vojske — pa miška jih je takoj spoznala, se nasmejala in odhitela po svojih slabih potih.

Pa glejte ga spaka! Tako premetena miška je imela smolo. Poslušajte! V navadno škarpeto pri čevljarju se je ujela. Prihiteli so jo gledat tisti ljudje, katerim je delala kvar, in tisti, ki so jo strahoma pričakovali v svoje shrambe. Oh kakšno za-

čudenje; kar strmeli so, ko so spoznali srednje veliko domačo miško. ki bi lahko naredila silno veliko škodo, ko bi se ne bila ujela. Možakarji so takoj »pogrunтали«, da to nikakor ne more biti cerkvena miš, ki gotovo ne bode delala tako velikih grehov, ampak da mora biti to kaka skopuško samostojno živeča miška, ker je bila dolga in suha kljub temu, da je že toliko požrla. »Bog ve odkod je prišla,« so se radovedno povpraševali in eden jo je brcnil v sveti jezi, da se je trikrat prekucnila. »Pusti jo zdaj, saj ne bo več delala škode!« sta jo branila debel, potuhnjen možakar, gruntar in krčmar, katerim miška res ni naredila še nikake škode. — Mlad čevljar je za hišo tik ceste odkril gnezdo — polno zalogo moke, usnja itd. »Glej ga zlodja, doma ima vsega dovolj, drugim pa dela ta vrag toliko škode!« — Od tistega časa so ljudje take miške bolj in bolj lovili. — Davčne oblasti zaupnik — samostojnež P. bo bral ta članek in vzkliknil: »Kaj h . . . ., sedaj me pa imajo, to vse na mene leti. Kaj bo zdaj?« Brali bodo tudi obrtniki, katerim je kolega zaupnik obrtnik nalagal po 300.000, 160.000, 80.000 in 60.000 K davka, sebi pa nič in zavriškali bodo: Miška se je ujela.

Torej se nam je posrečilo priti na sled tej neverjetno krivični razdelitvi dohodninskega davka v naši občini. Trikratni gruntarji z dobro idočo gostilno ne plačajo nobenega dohodninskega davka, ravnatao tudi ne par gostiln s trgovino in šnopsarijo. Da ne omenjamo drugih velikih posestnikov. Obrtnike je pa obdavčeval po vrsti, kakor je bolj ali manj dišal po samostojnejih. Poskrbljeno je sedaj, da se bodo te krivice temeljito popravile.

Zahtevamo ponovno, naj se volijo zaupniki javno! Naj se g. zaupnik P. sam sebi pripiše, kakšno sodbo bodo ljudje izrekli o njegovi objektivnosti, oziroma pristranosti in v kako veliko škodo bi jih bili kmalu pripravili. Miška se je ujela, ha, ha, ha!

Zapisnik

k II. rednemu občnemu zboru strokovne zadruga zidarskih mojstrov Slovenije v Ljubljani, kateri se je vršil dne 22. maja 1921 v mali dvorani mestnega doma v Ljubljani.

Gospod načelnik Valentin Accetto otvori II. redni občni zbor ob 10. uri 15 m., konstatira sklepčnost (navzočih je 56 članov, vseh članov šteje danes zadruga 227, glasom združnih pravil § 17., 6. odstavek je za sklepčnost ob navzočnosti 20% vseh članov, to je 50), pozdravi udeležence, spodbujajoč jih k najmarljivejšemu delovanju v prid zadruga in stanovskih načel.

1. Zapisnik zadnjega občnega zbora se prečita in v celem obsegu odobri. G. načelnik imenuje z apregledovalce blagajniških knjig in računov gg. odbornika Avgusta Accetto in Ivana Sršena.

2. Soglasno se odobri sklep občnega zbora z dne 25. aprila 1920, s katerim je določena sprejemnina za mojstre na 100 K.

Gospod načelnik poda na to nastopni račun blagajne.

Zadruga je imela dosedaj vseh dohodkov 36.048 K 90 vin., izdatkov pa 16.751 K 58 vin. V hranilnici je naloženega 16.000 kron, pri čekovnem uradu je naloženih 287 K 74 vin., v domači blagajni pa gotovine 3009 K 58 vin. Skupaj 36.048 K 90 vin. kar je dokazano po knjigah, katere sta pregledala gg. odbornika Avgust Accetto in Ivan Sršen in našla iste v redu.

Določijo se združne doklade za leto 1921.

3. Glede zglasovanja delavskega osobja zadrugi se je določilo, da se v naznanilni poli, katero je predložiti zadrugi v času od 1. novembra do 31. decembra vsacega leta, navesti zidarje pomočnike imenom, drugo delavsko osobje pa le v skupnem številu. Glede vajencev pripomni g. načelnik, naj mojstri takoj javijo zadrugi, kakor hitro je stopila učna doba v veljavo in v to svrhu predlaga učno pogodbo v dveh odpravkih.

4. G. Ogrin predlaga na to sledečo resolucijo:

Odbor se pooblašča, da naslovi na deželno vlado:

1. Zidarski mojstri Slovenije, zbrani na občnem zboru dne 22. majnika 1921 pozivljajo deželno vlado, naj čimprej spremeni stavbeni zakon z dne 26. decembra 1893, šte. 193 d. z. — Pri tem naj se ozira posebno na § 3., ki govori o upravičenosti zidarskega mojstra in mu stavi precejšnje omejitve, posebno na to, da nima polnih pravic, ker so uvedeni izvzeti kraji, kjer sme le pod nadzorstvom stavbinskega mojstra delati, pa tudi z ozirom na stavbo, ki je istotako omejen.

2. Vladi se nasvetuje, naj tako reformirani stavbeni zakon vpelje za celo državo Jugoslavijo.

3. V reformiranem stavbenem zakonu naj se natančno določijo meje, kaj in na katerih stavbah sme delati zidarski oziroma stavbinski mojster, ki sta enaka, in oni z olajšano skušnjo.

Odbor se pooblašča, da napravi k tej resoluciji natančen popis vsega, kar govori za utemeljitev te resolucije in čimprej predloži visoki deželni vladi v blagohotno uvaževanje.

Gosp. podnačelnik Matko Curk se na to v imenu zadruga zahvali g. načelniku

za njegovo vsestransko in uspešno delovanje v prid zadruga, kar se soglasno odobri.

Gospod načelnik se s toplimi besedami zahvali vsem udeležencem občnega zbora in zaključi ob 12. uri 10 minut opoldne občni zbor.

Val. Accetto, načelnik.

Prof. V.

O razvoju ljudske umetnosti.

(Dalje.)

Ljudska umetnost je v mnogih slučajih naravnost kulturno-zgodovinsko ogledalo vsakega naroda, ker moremo sklepati iz motivov, ki jih je uporabljal pri okrašenju svojega pohištva in drugih predmetov na njegove življenske razmere, na kulturno stopnjo in na njegov značaj. Najnavadnejši motivi so vzeti iz njegovega vsakdanjega življenja in iz pravljic in pripovedek, ki so se ohranile med narodom. V veliki meri so ti motivi izraz narodovega verskega življenja in mišljenja. V mnogih se kaže njegova šegavost, pa tudi otožnost. Razumljivo je, da je narava, kakor na njegovo dušo in njegov značaj, vplivala tudi na ljudsko umetnost. Zelo se pozna na vseh teh predmetih vpliv cerkve. Poleg monogramov I. M. I. H. S. je domači vaški umetnik upodabljal tudi najvažnejše dogodke iz življenja svetnikov, ki so mu bili najbolj znani. Zelo mnogobrojni so tudi erotični simboli, kakor srce itd. Cvetlice, ki živijo tudi v narodnem pesništvu, posebno »nageljček«, še dandanes ponos kmetске deklice, najdemo nešteto krat upodobljene. Šegavost, pa tudi pobožnost našega naroda odsevata iz raznih napisov na vrčih, na pohištvu itd. Mnogokrat izražajo ti izdelki praznovnost ljudstva in strah pred duhovi in raznimi bajnimi bitji. Zelo pogostoma vidimo na zibeljkah, posteljah in drugih izdelkih vrezano ali narisano znano znamenje proti mōri, ki bi naj varovalo lastnika teh stvari pred to mučno bajeslovno mučilko. Znano je, da živi med ljudstvom vera, po kateri je rdeča barva dobro obrambno sredstvo proti strahovom in duhovom.

Če primerjamo evropske izdelke ljudske umetnosti med seboj, opazimo neko sorodnost umetniških motivov pri raznih narodih. To sorodnost si lahko razložimo iz sledečih razlogov. Predvsem ne smemo pozabiti, da večina evropskih narodov veže plemenska sorodnost, ki je nekoč družila vse narode arijskega plemena. Kakor so se ohranile mnogoštevilne besedne korenike v vseh jezikih arijskih narodov, ravno tako so se ohranili primi-

tivni, prastari umetniški motivi in nazori iz tiste prastare zgodovinske dobe, ko so bivali arijski narodi še skupaj in govorili en jezik.

Nadaljnji vzrok te sorodnosti je vpliv grško-rimske kulture, ki se je razširila po vsi srednji in zahodni Evropi, dočim je prevladoval in prevladuje še dandanes v vzhodni Evropi in na Balkanu vzhodno-rimska kultura, ki je prišla iz Carigrada.

Še v mnogo večji meri se kaže pri vseh ljudsko-umetniških umetvorih vpliv vere in cerkve. Velikega pomena za izenačenje ljudsko-umetniških motivov je bil tudi živahen, tisočletja trajajoč promet med posameznimi evropskimi narodi.

Vkljub vsej sorodnosti in skupnosti kažejo vendar izdelki posameznih narodov in posameznih pokrajin svoje posebne značilnosti, ki so posledica življenskega načina naroda in vpliva sosednjih pokrajin.

Jugoslovanske dežele, posebno pa mala Slovenija, so stale, kakor smo to že večkrat poudarjali, dolga stoletja pod najrazličnejšimi tujimi kulturnimi vplivi, ki se kažejo tudi na izdelkih domače slov. umetnosti, predvsem v slovenskih deželah in orientalski vpliv, se slov. dežele niso mogle znebiti nemško-alpskega in laškega vpliva.

V sledečem hočemo govoriti o posameznih panogah ljudske ali domače umetnosti, predvsem v slovenskih deželah in po možnosti določiti, kaj je domače, kaj tuje, oziroma kaj se je tekom časa v slov. kmetški hiši udomačilo in postalo na ta način domače blago.

Les, ki je služil in deloma še služi v veliki meri kot stavbni material, je tudi najpripravnejša snov za izdelovanje ljudsko-umetno-obrtniških izdelkov, ker je pač skoraj povsod v večji ali manjši meri na razpolago in ker se za obdelovanje lesa potrebuje primeroma malo orodja. Še dandanes sta v mnogih revnih, gorskih krajih sekira in žaga edini orodji, ki ju rabi gorjanec pri stavbi svoje hiše, pri čemer je seveda on sam stavbenik. Les je nadalje tudi še do današnjega dne najvažnejša snov domače industrije. Do najnovejše dobe je kmet tudi svoje pohištvo v veliki meri izdelal sam in ga tudi po svoje, na preprosti način okrasil. Polagoma so se nekateri posebno izobrazili v izdelovanju in okrašenju pohištva in so prevzeli taka dela prvotno le v domači vasi, pozneje v bližnji okolici in slednjič so šli na potovanja kot potujoči umetniki. Posebno znani so bili tudi v naših krajih tirolski »Kistlerji«. Neizogibna posledica tega je bila, da imajo izdelki domače umetnosti toliko sorodnih in skupnih motivov širom obsežnih pokrajin in da lahko na primer govorimo o alpski, bal-

kanski i. t. d. ljudski umetnosti. Teh domačih umetnikov vendar ne moremo imenovati obrtnikov, ker so delali le od slučaja do slučaja, le v določenih letnih dobah in sicer prvotno vedno na domu naročnika, »na štero«, kjer jim je pomagal pri delu tudi domačin s svojo družino. Delali so nadalje prvotno le na naročilo in hodili so »na štero« delat, kadar je bilo treba izgotoviti balo za domačo hčerko. O obrtnikih govorimo lahko šele takrat, ko so začeli izdelovati suho robo, kipe svetnikov i. t. d. na zalogo, ki so jo potem prodajali na prihodnjem semnju, ali pa zalagali s svojimi izdelki prodajalce bližnjega mesta. Z domačo umetniško obrtjo v tem smislu se peča še vedno lepo število gorskih prebivalcev v Alpah, Krušnih gorah in drugod. Vsa družina od najstarejšega do najmlajšega člana se peča edino le s tem in nekatere vasi izdelajo na tisoče otroških igrač, kipov itd. V tem slučaju v resnici ne smemo več govoriti o domači umetnosti, ampak le še o domači obrti, ker izdelajo surovo obliko stroji in ker sloni vse na principu razdelitve dela. K domačim obrtniškim izdelkom prištevamo tudi »suho« robo naših Ribničanov, če tudi je ta ali ona žlica bolj ali manj umetno izrezljana.

Vrnimo se k pohištvu in hočemo govoriti o načinu okrašenja! Brez dvoma je poslikano kmetško pohištvo novejšega datuma (iz začetka 18. stol.) Mnogo starejše je z različnimi, manj ali bolj globokimi zarezanimi ornamentami okrašeno pohištvo. Najstarejša, ker najpreprostejša je gotovo vrezna, ali bolje vtisna tehnika (Ritztechnik), pri kateri se les sploh ne izreže, ampak z orodjem vtisne. Izrezna tehnika je lahko dvojna, namreč ploščnata (Flachtechnik) pri kateri so se takorekoč le mejne črte ornamenta izrezale, dočim je ploskev ostala ohranjena, ali pa polreliefom podobna izrezna ornamentika (Kerbschnitt). Mnogokrat so vsi trije načini zrezne ornamentike na istem predmetu združeni.

Podlaga teh ornamentalnih motivov je krog, oziroma sploh geometriške črte. Razen tega so uporabljali pozneje v ornamentiki tudi monograme Jezus in Marija, začetne črke naročnika, letnice, cvetlice i. t. d. Geometriška ornamentika je na vsak način kot najpreprostejša tudi najstarejša.

Poleg omenjenih načinov okrašenja je bila v navadi tudi t. zv. intarsia, t. j. izpolnjenje zarez s slamo, s pečatnim, ali navadnim voskom, kakor n. pr. na Kranjskem pri žličnih držalnih, in pozneje z raznobarnim lesom. Tuintam so izrezane ornamente kratkomalo pobarvali, dokler niso slednjič z raznimi živimi barvami pobarvali

cele ploskve, a pri tem obdržali razdelitev ploskve v posamezna polja. Prejšnje stare motive, kakor tudi staro ploskovno razdelitev so seveda pozneje izpodrinili motivi, ki so jim jih nudile vaške cerkve. Najboljši vzgled za to so nam naše živo pobarvane skrinje, na katerih opazimo poleg raznih oltarnih šopkov in stebrov na prednji ploskvi in stranskih ploskvah okroglice slikane ornamente, kot ostanke stare zarezne tehnike.

Z zarezniimi ornamentami so vaški umetniki krasili posebno mize, ki so jim služile tudi za mesenje testa t. zv. »mentrge«, postelje, skrinje, naslonjala pri klopeh, omarice, vrata vzdanih omar in omaric i. t. d.

Veliko večji pomen pa ima les, kot snov domače umetniške obrti, pri izdelovanju manjših predmetov. Ravno z ozirom na les bi lahko imenovali domačo umetnost pastirsko umetnost. Pastirju je na paši les vedno na razpolago. Kot orodje mu je služil dobro nabrušen pipec, brez katerega si ne moremo misliti niti šestletnega pastirja. Na nekdanjih obširnih skupnih občinskih pašnikih, »gmajne« imenovanih, ali pa na planinah je ostajalo pastirju vedno dovolj prostega časa. Iskal si je dela, ki ga ni oviralo pri njegovem poslu, a mu vendar preganjalo dolgčas. Vrezal si je palico in jo okrasil z izrezanjem lubja na določenih mestih z krožnimi in spiralnimi ornamentami. To je bil začetek, pozneje je vrezal te ornamente že v les in izrezane črke pobarval z okrasto zemljo, ki jo je našel v bližini, ali pa z rdečim sokom kakih jagod. Prvi posrečeni poskusi so mu dali pogum in ga vzpodbudili k težjim. Pod njegovim nožčem so polagoma nastajale lepo izrezljane in z zarezniimi ornamentami okrašene zavratnice za zvonce, s katerimi je obdaril svoje ljubljence med živino. Svojemu gospodarju, ki je prišel na planino kosit, je podaril osenjak za brusni kamen, svoji tovarišici na planini je oskrbel kuhinjo z lesenimi žlicami, žličnjaki in modeli za sir in sirovo maslo, kakoršne uporabljajo še danes na planinah. Slednjič se je lotil celo izrezljavanja majnih kipcev, pastirjev in ovac, ki jih je pripesal gospodarjevim otrokom za božične jaslice. Ob dolgih zimskih večerih je v dolini pri slabo brleči treski nadaljeval svojo umetnost, občudovan od sosedov. To občudovanje mu je naklonilo morda celo srce mlade predice, kateri je izrezljal mnogokrat z neizmernim potrpljenjem prekrasno stclpičasto preslico, ali pa še mnogo umetnejšo preslično iglo. Pozabil tudi ni svoje gospodinje, kateri je izdelal, več ali manj okrašene »niške« t. j. valjasto leseno posodo, ki je služila raznim namenom.

(Dalje prihodnjč.)

Vajeniški domovi.

Na obrtnem kongresu v Celju, ki se je vršil dne 9. novembra 1919, je bila glede vajeniških domov sprejeta na predlog ravnatelja Urada za pospeševanje obrti v Ljubljani sledeča resolucija:

»V večjih mestih, kjer je obrt zelo razvita, priporočamo ustanovitev »vajeniških domov«, kjer bi imeli vajenci v svojem prostem času zavetje, zabavo, pouk in zavetje. V poštev pridejo vajenci, katerim mojstri radi prevelikega obrata ali družinskih razmer ne morejo preskrbeti stanovanja.

K vzdrževanju »vajeniških domov« naj bi prispevali mojstri, sodelovalo naj bi pa tudi poverjeništvu za socialno skrb.

Ministrstvo za socialno politiko (Središnja inspekcija rada) v Beogradu se je obrnilo radi ustanovitve vajeniških domov z dopisom broj 26718 z dne 5. maja 1921 na Obrtno nadzorništvo v Ljubljani, da mu poda izčrpne podatke, koliko vajeniških domov v Sloveniji že obstoja ter kje bi bila ustanovitev novih vajeniških domov potrebna, da bi zamoglo izdelati primeren načrt ter presojati o načinu državne podpore.

Pri Obrtnem nadzorništvu se je vršila 27. maja o ustanovitvi vajeniških domov v Sloveniji anketa, kjer je bilo sklenjeno, da je v področju ljubljanskega obrtnega nadzorništva poleg vajeniškega doma v Ljubljani nujno potrebna ustanovitev enakih vajeniških domov tudi v št. Vidu nad Ljubljano, Kranju, Kamniku, Trziču, Vrhniki in Novem mestu.

Glede ustanovitve pripravljanih odborov za ustanovitev vajeniških domov je bil tozadeven dopis doposlan kompetentnim odborom obrtnih organizacij v omenjenih mestih.

Nameščenje vajencev v obrtnih in industrijskih podjetjih.

Deželna vlada za Slovenijo, poverjeništvu za socialno skrb v Ljubljani, je odposlala vsem političnim okrajnim oblastvom in mestnim magistratom v Sloveniji sledečo okrožnico:

Nepravilno nameščenje vajencev je postalo po vojni vsled vedno naraščajočih zahtev kvalificiranega delavstva skoraj običajno. V tem dejstvu leži velika nevarnost, da se bodo vajenci, ki nimajo dovolj učne možnosti, predvsem dovolj sodelujočih pomočnikov, ki so poleg mojstra potrebni vaditelji vajenca, obrta le slabo izučili.

Ti vajenci bodo vsled nezadostnega izučanja v obrtu na eni strani težko dobili

pomočniška mesta in tako pomnoževali brezposelno množico, na drugi strani pa povzročevali propadanje samostojnega obrta, ali pa se bodo morale podeljevati obrtne pravice nezadostno kvalificiranim pomočnikom, s čimer se bo izpodkopaval ugled obrtništva.

Krivda na teh nezdravih razmerah zadene skoraj v vseh slučajih obrtne zadruge, ki ne ščitijo v zadostni meri združnih predpisov. Zadržna pravila določajo število vajencev v posameznem obratovanju. Teh določil se pa obrtniki ne drže in zaposlujejo po več vajencev brez pomočnikov ali enega pomočnika in celo do deset vajencev ali drugače v očitnem nesoglasju z združnimi predpisi, ne da bi posegla zadruga vmes in napravila konec takim razmeram.

Posebno veliko se greši v tem oziru tam, kjer ne vodijo obrtne zadruge ne zapisnika vajencev ne pomočnikov niti ne potrjuje načelstvo sklenjenih pogodb med združnim članom in očetom ali varuhom vajenca.

Da se uspešno zajezi dosedanje čezmerno nameščenje vajencev, naroča poverjeništvu za socialno skrbstvo naslovnim oblastvom, da opomnijo zadruge na njih dolžnosti, da poslujejo točno, kakor predpisujejo združna pravila in obrtni red, zlasti, da se ne prekorači dovoljeno število vajencev.

Obrtne oblasti naj tozadevno delovanje obrtnih zdruag, oziroma njih načelnikov strogo nadzorujejo in v slučaju nerednosti proti njim postopajo v smislu določila §. 127, odst. 6. obrtnega reda.

Nesrečna carinska politika.

Dne 10. maja so poslanci dr. Gosar, Gostinčar in tovariši vložili na ministra financ kot predsednika gospodarskega sveta, dalje na ministra za poljedelstvo in socialno politiko sledečo interpelacijo:

»Naša carinska politika pomeni nasproti neposedejočim delavnim slojem največjo socialno krivico. Namesto da bi država iskala sredstev za kritje svojih potrebščin tam, kjer se je med vojno in po povratu nagromadilo ogromno premoženje, ki donša svojim lastnikom na škodo delavnih slojev v obliki obresti dividende, trgovskega dobička itd. vedno nove dohodke, nalaga potom carine na najvažnejše življenske potrebščine revnim slojem kruta bremena, ki silijo in tlačijo delavno ljudstvo v vedno obupnejši položaj. Drugod po svetu pojenjuje draginja in položaj širokih mas se bojša, pri nas pa postajajo ravno vsled naše napačne in krivične carinske politike razmere vedno bolj

žalostne in neznosne. Skrajni čas bi že bil, da se ta naša carinska politika revidira ter tako spremeni in uravna, da bo ščitila v prvi vrsti konsumente in delavce ter šele za tem, oziroma le kolikor dopuščajo to obči interesi, tudi razmeroma maloštevilne podjetnike in trgovce.

V direktnem nasprotju s to očitno in nedvomno potrebo pa smo izvedeli, da se je pri sestavljanju nove carinske tarife za nekatere najvažnejše potrebe določila neprimerno visoka, dosedanje postavke znatno presegajoča carina.

Predvsem moramo z vso odločnostjo protestirati proti temu, da se ne pritegnejo k posvetovanjem o carini tudi zastopniki konsumentov in delavcev. Ta način ravnanja dokazuje, da smatra vlada najvažnejše narodno-gospodarske stvari samo za zadevo kapitalističnih krogov, dočim vidi v konsumentih in delavstvu samo objekt izkoriščanja, brez pravice sodelovati in soddločevati v zadevah, ki so zanj življenjske važnosti.

K poedinim tarifnim določbam glede nekaterih najvažnejših potrebščin, kolikor so nam znane, moramo opozoriti zlasti na sledeče:

Zelo visoko se menda namerava obremeniti s carino uvoz surovega železa. Surovo železo spada med one potrebščine, ki igrajo v gospodarskem življenju sploh, zlasti pa v poljedelstvu in v stavbi industriji vrlo važno vlogo. S takim ocarinjenjem te potrebščine se bo vse poljedelsko orodje močno podražilo, kar bo seveda vplivalo tudi na cene poljskih pridelkov. Stavbeno gibanje, ki bi ga bilo treba v sedanjih dobi splošne stanovanjske bede pospeševati in podpirati, pa bo radi tega zamrlo in še bolj zaostalo.

Visoko se dalje namerava — kolikor nam je znano — obremeniti s carino uvoz čevljev in tkanin. To so vse potrebščine, ki imajo tako splošen pomen, da bi se bilo brezdvomno treba najprej ozirati na potrebe konsumentov in šele za tem na želje producentov. Nobenega dvoma ni, da se dosedaj pri nas teh dveh potrebščin tako malo proizvaja, da domača produkcija nikakor ne zadošča domači potrebi.

Iz tega razloga je jasno, da bi se smela na čevlje in tkanine naložiti le razmeroma nizka carina, ki bi sicer omogočala domačo produkcijo teh stvari, ne bi pa preveč oškodovala konsumentov.

Podobno velja tudi glede sukna, vsled česar bi bilo treba, da se na preprostejši, splošno porabno sukno naloži kolikor mogoče nizka carina.

Glede nameravane carine na stroje za obdelavo lesa moramo pripomniti, da se cela vrsta specialnih strojev

te stroke v Jugoslaviji sploh ne izdeluje. V sled tega ni upravičeno, da se namerava ta vrsta strojev izvzeti od splošne določbe, po kateri naj bi bili podvrženi carini samo stroji, ki se pri nas izdelujejo.

Končno moramo izrecno protestirati proti temu, da se nameravajo v novi carinski tarifi opustiti vse dosedanje prednosti združništva. Če se je še na splošno sprejelo načelo, da mora carina ščititi domačo industrijo, potem bi se pač morale tudi združništvu pustiti dosedanje posebne predprave. Z narodno-gospodarskega in poleg tega še socialno-političnega stališča je združništvo brezdvomno tako važen faktor, da zasluži posebno državno zaščito in varstvo.

Iz vseh navedenih razlogov vprašamo g. ministra:

a) ali je voljan storiti vse potrebno, da se bodo v bodoče k sestavljanju carinske tarife povabili tudi zastopniki konsumentov in delavstva?

b) ali je voljan skrbeti, da se za spredaj označene potrebščine ne bo uvedla previsoka carina?

c) ali hoče skrbeti, da se pustijo združništvu glede carin vse dosedanje prednosti?

Vzorčni vlak na Balkan.

Balkanske države so za češkoslovaško industrijo najnaravnejši trg. Ravnateljstvo Praških vzročnih veletrgov je sestavilo vsled tega posebni vzorčni vlak obstoječ iz približno 30 vzročnih vagonov, v katerih bo razstavljeno večji del vse, kar Jugoslavija od inozemskih izdelkov potrebuje.

Vzročni vlak se bo ustavljal v vseh večjih mestih Jugoslavije in sosednjih držav, kjer bo ostajal toliko časa, da si bodo interesenti lahko blago popolnoma ogledali in oddali ev. tudi svoja naročila.

Potovanje bo trajalo najmanj 6 tednov in bo imel osledečo smer:

Jasy, Galac, Bukarešt, preko Donave v Ruščuk, Varno, Šumen, Plevno, Sofijo, Plovdiv, in dalje v Niš, Skoplje, Beograd, Novi Sad, Zagreb, Ljubljano in čez Maribor nazaj na Češko.

Vzorčni vlak bo vseboval vzorce blaga, ki se na Balkanu najbolj potrebuje, t. j. gospodarske stroje, gospodarska orodja, lokomotive, vagoni, železarske izdelke vsake vrste, porcelan, steklo, steklene izdelke, čevlje, mineralna olja, gume, lanene in tekstilne izdelke itd.

Podrobnejše informacije se dobe pri upravi vzročnih velesejmov, Praga I., Staromestska radnice.

Dopisi.

Obrtna zveza za Tržič in okolico ima svoj redni občni zbor v sredo, dne 29. junija t. l. dopoldne ob 9. uri v prostorih g. K. Ruecha s sledečim sporedom: Poročilo predsednika, tajnika in blagajnika. Slučajnosti. Udeležba dovoljena tudi nečlanom. K obilni udeležbi vabi o d b o r.

Raznoterosti.

Podaljšanje delovnega časa.

Poverjeništvu za socialno skrb deželne vlade razglša:

Ker se tolmachi uredba o delovnem času z dne 8. aprila 1921, priobčena v Uradnem listu št. 43 iz 1921, napačno, opozarja ministrstvo za socialno politiko, da je ta uredba le dopolnilo prvotne uredbe z dne 12. septembra 1919 v Uradnem listu št. 154 iz 1919. Delovni čas v industrijskih, obrtnih, rudarskih, trgovinskih in prometnih podjetjih, ki zaposlujejo več nego 5 delavcev, ali ki obratujejo z elementarno silo, ostane še nadalje omejen na 8 ur dnevno ali 48 ur tedensko. Podaljšati se more le izjemoma na 10 ur dnevno, ali 60 ur tedensko, tudi to največ trikrat po štiri tedne v istem koledarskem letu. Delo za deveto in deseto uro se mora plačevati v vsakem slučaju najmanj 50 odstotkov više nego delovne ure normalnega delovnega časa.

V manjših obrtih pa, kjer se ne uporablja elementarna sila (kakor n. pr. parna, vodna, električna itd.) in ni zaposlenih več nego pet delavcev, se more dovoliti podaljšanje delovnega časa na 10 ur dnevno ali 60 ur tedensko na poljubno dobo, če je potreba in če ostane obrat kot manjši obrt. V smislu odredbe je delavec tudi vajenec in volonter, ne glede na to, da li prejema kako plačo ali ne.

Dovoljenje za podaljšanje delovnega časa izdajajo pristojna obrtna nadzorništva za svoje okrožje (obratno nadzorništvo v Ljubljani, v Celju in Mariboru, in sicer na prošnjo podjetnika, če je potreba za podaljšanje dokazana. Vloge in rešitve glede podaljšanja delovnega časa so proste kolkovine.

Somolastno podaljšanje delovnega časa se kaznuje z denarno kaznijo od 10 do 500 dinarjev. Delo nad 8 ur se mora pa tudi v tem slučaju plačati 50 odstotkov više nego normalne delovne ure.

Za mladinske delavce do izpolniene 16. leta velja še dalje predpis, da ne smejo delati več nego 8 ur dnevno.

Krojaški shod v Celju. Dne 19. marca t. l. se je vršil v Celju shod krojačev in šivilj. Poročilo o shodu objavljeno v »Obrtnem Vestniku« objavljeno med drugim: »...Obširno se je bavil govornik (Ivan Bizjak) tudi s težnjami, ki ovirajo razvoj še obrti. Poudarjal je tudi, da bi bilo žalostno, ako bi se obrtniki še v bodoče pri volitvah dali po različnih strankah trgati, temveč moramo skupno nastopati, ako se hočemo uveljaviti.« Prej pa priporoča: »Potrebujemo strokovni časopis in naša organizacija bo morala napeti vse sile, da dosežemo istega. Dolžnost vsakega tovariša in tovarišice je, da je abonent »Obrt-

nega Vestnika«...» — Gospod Bizjak, ali Vam ni dovolj znano, da je »Obrtni Vestnik« kljub temu, da vedno govori o svojem nadstrankarstvu, le verno glasilo obrtnikov stranke JDS? Ker pa najbrže nam samim ne boste hoteli verjeti, Vam svetujemo, da vzamete in prebirate zadnje številke »Jutra« pred državnoborskiimi volitvami. Sicer se pa o stvari sami dovolj informirani. Čemu torej nasprotje? Zakaj se Vam tako, smilijo obrtniki-prištaši SLS? Vaša skromna želja kajne je, da bi vsi trobili v Vaš rog in plesali okrog »Obrtnega Vestnika«? Čakati boste še morali in čakali boste — zaman.

Ljubljanski veliki semenj. Dela za prireditve velikega semnja, ki bo v Ljubljani od 13. do 24. avgusta t. l., so v polnem teku. Prostor v Lattermanovem drevoredu, na vogalu bivšega dirkališča in Gosposvetske ceste, ki je določen za veliki semenj, je kaj srečno izbran, ker je dovolj velik, je v najlepšem delu mesta in na zelo primernem kraju. Poleg tega ga z vseh strani obkrožajo senčnati drevoredi, ozadje pa tvori Tivolski gozd s svojimi naravnimi krasotami. Že pogled na ta prostor mora na gledalca napraviti zelo ugoden vtis. Načrte za veliki semenj so izdelovali priznani strokovnjaki. Vsa prireditve je zamišljena kot nekaj ečnega, pri čemer je vsakemu zastavniku glede notranje opreme najetih prostorov prepuščeno, da si jih opremi in okraši po svojem okusu, vendar se pri tem ne smejo prekoračiti določene meje. Zunanji pogled na razstavni prostor bo naravnost impozanten. Arhitekti so imeli pri izdelavi načrtov pred očmi podobne prireditve v drugih državah, ki prirejajo letne vzorčne velesenjje, v nekaterih državah celo po dvakrat na leto, in so zaradi tega tam glavne stavbe zidane. Odbor za prireditve ljubljanskega velikega semnja se v svojem pravilnem pojmovanju, da mora že prvi celotni vtis, ki ga napravljajo na gledalca že pred vstopom na razstavni prostor, ugodno vplivati na posetnika, ako hočemo doseči v njem primerno razpoloženje, ni ustrašil truda in velikih žrtev in se je pogumno lotil dela.

Razstavni prostor se že planira in glavne stavbe se že postavljajo. Tudi dela za opremo notranjih prostorov so oddana in dobro napredujejo. Zanimanje za to prireditve, prvo v Sloveniji in v Jugoslaviji sploh, je zelo veliko. Zaradi tega je upravičeno upanje, da bo ljubljanski veliki semenj imel velik uspeh in da se bo ves trud bogato poplačal.

Zanimanje za jesenski praški vzorčni velesejem je v domačih in inozemskih krogih razstavljalcev zelo veliko; po dosedanjih priglasiitvah se sme soditi, da bo udeležba na prihodnjem velesejmu še mnogo večja, nego je bila na prejšnjih dveh. K udeležbi se priglša že danes tudi mnogo firm, ki doslej niso razstavljale, in številna vprašanja iz inozemstva so nedvomen dokaz, kako tudi tujina razumeva pomen in važnost praških velesejmov.

Razstavljalni oddelek praških vzorčnih velesejmov opozarja ponovno, da je treba priglasiitveno golico izpolniti natančno v vseh rubrikah, od katerih ni niti ena odveč. Nepopolne priglasiitve mora pisarna

vračati v izpolnitev, kar rešitev priglasiitve brez potrebe zadržuje.

V stavbenem programu praških vzorčnih veletrgov za letošnje leto stavba nekaterih nadaljnjih paviljonov v celotni ploskovni meri 12.000 m²; vendar je vkljub temu treba, da se prijave razstavljalcev pošljejo do konca t. m., ker ne gre samo za pravečasno obdelavo došlih prijav, temveč tudi za možnost učinkovite reklame doma in v inozemstvu.

Prijave razstavljalcev se sprejemajo v pisarni praških vzorčnih veletrgov v Pragi I., Staromestske radnice, oddajo se lahko v pisarni Jugoslovanskega zastopstva Praških vzorčnih velesejmov, Ljubljana, Kongresni trg št. 3. I.

Prisilno delo za oderuhe in verižnike so z zakonom dne 19. aprila 1921 uvedli na Češkoslovaškem. Sedaj je izšla še izvršilna odredba, ki določa, da se morejo po navedenem zakonu obsojeni uporabljati za naslednja dela: čiščenje in popraviljanje cest, javnih naprav in poslopij; prenašanje bremen, gradbo in popravo deželnih cest in potov; uravnavo rek, zgradbo železnic itd. Ako kje ni takih javnih del, naj se obsojenci pošljejo na delo v zasebna podjetja. To bo zdravo!

Moka bo vendar cenejša! Ameriška konkurenca se je vendar začela uveljavljati tudi na našem žitnem tržišču. Zadnji teden so bile cene v Bački in Sremu še po 950—980 K 100 kg. A za novino se ponuja pšenica za mesec julij po 900 K, za avgust in pozneje pa celo po 780 do 800 K 100 kg. Kljub tem razmeroma nizkim ponudbam se pa kupci niso oglasili, ker ponuja Amerika pšenico za avgust po 550—600 K kvintal! Spričo tega in ker naša žita na splošno lepo kažejo, smemo upati, da bo mo končno jedli zopet cenejši kruh.

Tekstilna industrija v Italiji. Produkcija tekstilne industrije se je v Italiji znižala na polovico, a prodaja na četrtino. Skladišča so prenapolnjena in v mnogih tvornicah delajo samo nekaj dni v tednu.

† **Dr. Milenko Vesnić.** V Parizu je nenadoma umrl dne 28. maja ob 16. uri dr. Milenko Vesnić, naš poslanik v Franciji in bivši ministrski predsednik. Truplo pokojnikovo bo pokopano na državne stroške v Parizu, naknadno pa se bo uredilo vprašanje prevoza v domovino. — Dr. Milenko Vesnić se je rodil leta 1963; v novopazarskem Sandžaku. Doktorat prava si je stekel na monakovski univerzi. Od leta 1891. je bil v diplomatski službi. Njegovo glavno delo je rapalska pogodba. Pokojnik si je v prvi vrsti prizadeval za dobre odnošaje s Francijo. V notranji politiki je prvi stvoril vlado iz radikalov in demokratov po navodilih Nikola Pašića, kojega smeri je sploh sledil v vseh ozirih.

Znamenita obletnica. 30. maja so pretekla štiri leta, ko je predsednik Jugoslovanskega kluba poslanec dr. Anton Korošec v dunajskem parlamentu prečital sledečo majniško deklaracijo: »Podpisani poslanci, združeni v Jugoslovanskem klubu izjavljajo, da na temelju narodnega načela in hrvatskega državnega prava zahtevajo uedinjenje vseh dežel v monarhiji, kjer žive Slovenci, Hrvati in Srbi, v eno samostojno, od vsakega gospodarstva tujih narodov svobodno in na demokratični pod-

lagi osnovano telo, pod žezlom habsburško-lorenske dinastije, ter da se hočejo z vso možjo zavzeti za dosego te zahteve svojega enega in istega naroda.« Ta deklaracija, ki je bila izraz želja našega ljudstva, je izzvala v nemškem časopisju veliko razburjenje in zahteve, da se dr. Korošec in drugi ugledni iniciatorji te deklaracije kaznujejo kot »veleizdajalci«, so bile na dnevnem redu. Danes, ko se je uresničila popolna svoboda, so »veleizdajalci« zopet na dnevnem redu in ljudje, ki si v onih časih niso upali niti ziniti, so dr. Korošca in njegove za naše uedinjenje zaslužne tovariše proglasili za »protidržaven element«, ki se ga mora iztrebiti. Dr. Jan. Ev. Krek, ki ima največ zaslug za to deklaracijo, je prezgodaj umrl; sicer bi tudi on doživel, kako ga naši kapitalistični centralisti nazivljejo »avstrijakanta« in »protidržaven element«. Taista stranka slovenskih kapitalistov, ki danes preganja »separatiste«, je v Avstriji pod predstvom barona Heina preganjala dr. Kreka in mu hotela vzeti službo in kruh. Vse se ponavlja.

Volitve v obrtno sodišče.

Razpisane so volitve za prisednike in namestnike obrtnega sodišča v Ljubljani in za obrtne prisednike vzklonnega sodišča v vseh štirih volivnih skupinah. **Volitve se bodo vršile v mesecu juliju 1921** in se bo natančnejši čas pozneje razglasil.

Za velike obrate je smatrati ona podjetja, glede katerih je bilo predpisano na leto občne pridobnine več nego 800 kron. Podjetja, zavezana javnemu polaganju računov, se štejejo k velikim obratom.

Imetniki (namestniki, poslovodje, zakupniki, voditelji obratov) onih obratov, na katere se razteza pristojnost obrtnega sodišča, se pozivljejo, naj tekem treh tednov po objavi tega razglasa v Uradnem listu pismeno naznanijo občinskemu predstojniku stajališča svojega obrata podatke, potrebne za sestavo volivnih imenikov obeh volivnih razredov.

Javne trgovske družbe, komanditne družbe, delniške družbe, pridobitne in gospodarske zadruge, družbe, zavodi in društva morajo obenem imenovati izmed oseb, poklicanih za njih zastopanje in za izvrševanje volivne pravice, eno ali dve, ki za njih odobro glasovnice.

Vsi podjetniki, odnosno delodajalci (obrtniki, namestniki, poslovodje, zakupniki, voditelji obratov) so zavezani, tekem omenjenega roka sestaviti in poslati občinskemu predstojniku stajališča obrata popoln seznamek moških in ženskih delavcev, na dan objave v Uradnem listu zaposlenih v njih obratu, ki so izpolnili 20. leto, bivajo že najmanj eno leto v tuzemstvu in ne pripadajo stanu učencev.

Ti imeniki morajo obsegati tudi one delavce, ki delajo za obrat proti plačilu izven obratovališča.

Uradna doba prisednikov in namestnikov, ki se na novo izvolijo za štiri leta, se konča dne 1. avgusta 1925.

Stavbno galanterijsko kleparstvo Josip Videtič, Tržič

prevzema vsa v to stroko spadajoča dela.
Izvršitev točna, solidna in primerne cene.

Cementne cevi

različnih
dimenzij,
najboljše

kakovosti in lastnega izdelka,
ina po primerno nizkih cenah
v zalogi — trdka

Ivan OGRIN, Gruberjevo nabrežje 6.

OBRтна CENTRALA V LJUBLJANI

PRAŽAKOVA ULICA 3

ponuja po zmerani ceni:

• traoverze 30 cm profil,
portlandcement,
zidarsko orodje,
kamnolomske droge,
krampe,
lopate,
klatva,
žico.

Orodje za ključavnice:

nakovali,
ortalne ragle,
rezinike,
spajala in
skarje za ploščevino.

Ljudska posojilnica v Ljubljani

v lastnem domu - Miklošičeva cesta 6

obrestuje hranilne vloge po, čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem leta 1918 nad 43 milijonov kron vlog in nad 1,100.000 kron rezervnih zakladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

Proda se radi velik stavbni granik ukinjenja obrti v dobrem stanju, z vrvjo ali brez nje. — Poizve se pri g. Regini Perdan v Metliki.

Stavbna pisarna Ivan Ogrin

Ljubljana,

Gruberjevo nabrežje št. 8.

Prevzema vsa zidarska in druga stavbna dela. Izdaja strokovna mnenja, izvršuje načrte in proračune.

Delo solidno. Primerno nizke cene.

Stavbno podjetje

Ustan.
1850

Viljem Treo

Ustan.
1850

arhitekt in mestni stavebnik

Ljubljana, Gosposvetska cesta 10

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela. — Izvršuje tozadevne načrte in proračune.

Obrtno kreditna zadruga v Ljubljani

r. z. z n. z.

v Ljubljani, Pražakova ulica št. 3

sprejema hranilne vloge, daje posojila na zastave, odstopne računov, eskomptira menice itd.

Obrtna centrala v Ljubljani

za obnovitev po vojni poškodovanih krajev, r. z. z o. z.

Pražakova ulica št. 3

sprejema naročila za vsa stavbna in druga opremna dela, posebno naročila za večje naprave, kontorje, šole, zasebna stanovanja itd.

oddaja pa tudi v večjih množinah razna dela posameznim članom — obrtnikom. V slučaju potrebe nudi tudi potrebno orodje.

Načrte, stroškovnike in druga tehnična mnenja ob poverbi dela brezplačno.

GOSPODARSKA ZVEZA

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z omejenim zav.

Stalna zaloga poljedelskih strojev: motorjev, mlatilnic, vitljev, slamo- in reporeznic, brzeparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja umetnih gnojil, kolonijalnega in špecerijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekaevalnica klobas.

Lastna zeljarna.

Uzajemna zavarovalnica

v Ljubljani

je edini slovenski zavarovalni zavod, ki zavaruje proti požarnim škodam poslopja, premičnine in poljske pridelke. — Sprejema življenska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Karol Majce i drug

čevlarski mojster

Radeckega cesta številka 6

se priporoča za vsa

v čevlarsko stroko spadajoča dela. Prodaja izgotovljene čevlje in čevlarske potrebščine.

Strojno mizarstvo Peter Bizjak

v Spodnji Siški, Gosposvetska cesta 136
prevzema vsa v mizarstvo stroko spadajoča dela, zlasti stavbeno mizarstvo. — Cene primerne, delo solidno, postrežba točna.

Delniška glavnica: K 30,000.000.—.

Jadranska banka

Podružnica Ljubljana

Centrala:	Sprejema vloge na knjižice, vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju.
Trst.	
Podružnice:	Kupuje in prodaja devize, valute, vrednostne papirje itd.
Dubrovnik,	Eskontira menice, devize, vrednostne papirje itd.
Dunaj,	Izdaja čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.
Kotor,	Daje predjme na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih; daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.
Metković,	
Opatija,	
Split,	
Šibenik,	
Zader.	
Ekspozitura:	Prevzema borzna naročila in jih izvršuje najkvalitetneje.
Kranj.	

Brzojavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Rezerve: nad K 10,000.000.—.

Pohištvo iz upognjenega lesa je trpežno,

Naročila sprejema tovarna lesnih izdelkov in upognjenega pohištva: **udobno, poceni.**

I. BAHOVEC nasl.

Duplica, p. Kamnik.

Kompletne oprave za hotele, gostilne, restavracije, kavarne, šole, zavode, gledišča, dvorane i. dr.

Fine z usnjem tapetane garniture za stanovanja. Založniki in trgovci dobe posebne popuste.

Vsakovrstne slamnike

gg. trgovcem in cenj. občinstvu priporoča **FRANJO CERAR**, tovarna slamnikov, Stob, p. Domžale pri Ljubljani.

Čebelni vosek

suhe satine in odpadke sveč

kupuje po najvišji dnevni ceni

J. Kopač, svečar v Ljubljani

Celovška cesta št. 90.

Gospodarska banka

v Ljubljani

posluje začasno v prostorih Zadrúžne zveze

Dunajska cesta 38/l.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji. x